

4. maj 2011

Folketingets Udvalg for Videnskab, Teknologi og Udvikling

Ministeriets debatfase om Open Access er et skalkeskjul

Videnskabsministeriet kan i teorien træffe en meget vidtgående beslutning om Danmarks fremtidige politik om Open Access allerede d. 11. juni, men vi er oprigtig bekymret for, om landets officielle politik bliver forberedt på en hensigtsmæssig og korrekt måde.

Det ser ud til, at bibliotekssektoren i realiteten styrer Videnskabsministeriets dispositioner, og da bibliotekerne har store institutionsmæssige interesser, vil vi bede udvalget sikre, at det overordnede samfundshensyn varetages. Blandt andet at alle parthavere bliver inddraget i forberedelserne af landets politik.

Vores seneste udregninger har vist, at indførelse af Open Access i en bæredygtig udgave for dansk forskning i den såkaldte forfatterbetalte udgave (gyldne Open Access), vil koste 275 mio. kr. om året og vil have som konsekvens, at landet vil miste mindst 3 % af sin forskning.¹ Vi kan have uret, men mener, at så vigtige forhold bør undersøges grundigt og til bunds.

Trods kraftig kritik i mange høringsvar, har Videnskabsministeriets Open Access udvalg alligevel gentaget sine forslag fra den første rapport: indførelse af forfatterarkivering af manuskripter, og at et biblioteksdomineret udvalg fortsat skal styre udviklingen.

Det kan betyde, at der bliver indført en udgave af Open Access, som ikke er økonomisk bæredygtig, hvorfor konsekvenserne er endnu mere alvorlige end de nævnte mistede 3 % af forskningen.

En frisk rapport fra England angiver, at denne model for Open Access "involves a relatively high risk to the scholarly publishing system as a whole, since it could give rise to significant levels of subscription cancellations, rendering some journals and publishers unviable"²

Vi har selv tidligere angivet, at denne løsning vil ødelægge kvaliteten hos størstedelen af de danske tidsskrifter, og at virkelig mange tidsskrifter som en konsekvens må lukke. Dette bør i det mindste undersøges nøjere.

Videnskabsministeriets embedsmænd har ikke rådført sig med uafhængige specialister på området, men bygger sin optimistiske forventning til Open Access udelukkende på en økonom, som har været på bibliotekernes lønningsliste, som det angives i ministerens svar til udvalget af 29. marts.

Det kan være, at en økonom fra den anden side af jorden er bedre end en dansk økonom, men vi tror det næppe. Vi har i en gennemgang af hans rapport måtte konstatere, at han har overset halvdelen af den danske universitetsverden.³

Videnskabsministeren har i sit svar til udvalget d. 29. marts på et spørgsmål, om ministeriet kun har forladt sig på bibliotekssektorens interesser angivet: Derfor er det er min hensigt, at den kommende periode – efter offentliggørelse af Open Access Udvalgets endelige rapport – skal være en debatfase med afsæt i udvalgets anbefalinger.

Ministeriets vilje eller evne til at etablere en debat er meget begrænset. Man skulle tro, at ministeret helt bevidst ikke ønsker debat.

Således er rapporten ikke blevet lanceret med et pressearbejde, som har givet den nye rapport omtale i ét eneste dagblad efter sin udgivelse.

Ingen af indsenderne af kritiske hørings svar er - så vidt vi ved - blevet orienteret direkte om at der d. 25. marts er blevet udgivet en revideret rapport.

Ingen af indsenderne af kritiske hørings svar er - så vidt vi ved - blevet orienteret om at der d. 24. maj afholdes en workshop om Open Access; denne workshop er ikke engang annonceret på ministeriets hjemmeside.

Ingen af indsenderne af kritiske hørings svar er - så vidt vi ved - blevet orienteret om, at der afholdes en konference d. 10. juni. Denne konference har - så vidt vides - ingen indledere fra Foreningen af Danske Videnskabsredaktører eller Foreningen af Danske Universitetsforlag.

Vi gør opmærksom på bibliotekssektorens store egeninteresse. Ved at det biblioteksdominerede Open Access udvalg udelukkende fokuserer på publiceringsdelen i Open Access, undgås diskussion af hele den videnskabelige formidlings økonomi. Publiceringsdelen udgør kun 18 % af de offentlige udgifter til formidling, mens de øvrige 82 % betales til bibliotekerne, hvis modernisering og rationalisering altså ikke sættes til diskussion.

Der findes en asymmetrisk magtfordeling i den videnskabelige verden, hvor bibliotekerne har en tæt organisatorisk tilknytning til statsapparatet, mens de frie akademiske udgivere - og ikke mindst de mange danske non-profit udgivere og selskaber - står langt fra magtens korridorer.

Det er derfor nedslående at se, hvor bevidst udgiververdenen er holdt væk for det forberedende arbejde. De danske videnskabelige udgiveres talsmand i den aktuelle debat,⁴ Foreningen af Danske Videnskabsredaktører har hverken været indbudt til at deltage i Open Access udvalget trods foreningens tætte tilknytning til de egentlige Open Access pionerer eller på anden måde blevet konsulteret. Ministeren bekræfter da også indirekte i sit svar til udvalget d. 29. marts, spørgsmål 145, at der i udvalget ikke har været kompetencer om videnskabsredaktion og forlagsudgivelse.

I samme svar angives konsultationer med "forlagsbranchen". Os bekendt har der ikke været samtaler med egentlige tidsskriftsudgivere. Vi kender til, at en repræsentant for forlaget Multivers har deltaget i møde med Open Access udvalget. Dette forlag udgiver os bekendt ikke tidsskrifter. Tillige har der været en repræsentant for Museum Tusulanum. Dette forlag er et bogforlag, som har en bibeskæftigelse med at distribuere tidsskrifter for uafhængige udgivere. Forlaget er derfor meget begrænset engageret som ansvarlig for tidsskrifter selv. Derimod har Styrelsen for Bibliotek og Medier afvist en henvendelse fra den internationale udgiverorganisation STM, da den i 2009 ønskede at komme i dialog med Open Access udvalget. Styrelsen henviste i sin afvisning til den åbenlyse usandhed, at alle parthavere var medlem af udvalget. Denne afvisning er særlig grov, da styrelsen var sekretær for Open Access udvalget, som decideret i sit kommissorium fra Videnskabsministeriet havde et ønske om "Inddragelse af de videnskabelige forlags organisation i Europa er væsentlig".

Vi vil derfor opfordre udvalget om at diskutere med videnskabsministeren, om det nu også er rigtigt, som hun angiver i svar på spørgsmål 146, at "Grundlaget for planlægningen af Open Access i Danmark er dybtgående undersøgelser samt inddragelse af en alsidig gruppe af interessenter."

mange hilsener

Jørgen Burchardt

Formand for Foreningen af Danske Videnskabsredaktører

Nyborgvej 13, 5750 Ringe

62 62 36 17

www.videnssamfundet.dk www.openaccess.dk www.videnskabsforum.dk www.grundig-undersogelse.dk

¹ Notat Foreningen af Danske Videnskabsredaktører: Prisen for Open Access er 3 % mindre forskning, maj 2011.

² Research Information Network m.fl.: Heading for the open road: costs and benefits of transitions in scholarly communication, april 2011.

³ Notat Foreningen af Danske Videnskabsredaktører: Videnskabsministeriets ekspert overså halvdelen af universitetsverdenen. Maj 2011.

⁴ I pressen har foreningen i 2011 stort set været den eneste organisation, som har forsvaret de danske udgiveres interesser.